

STORTINGET

Innst. 162 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 5 LS (2019–2020)

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 91/2019 av 29. mars 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/943 (forretningshemmelighetsdirektivet)

Til Stortinget

Sammendrag

Innledning

EØS-komiteen vedtok 29. mars 2019 å endre EØS-avtalen vedlegg XVII (opphavsrett) ved å innlemme europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2016/943 av 8. juni 2016 om beskyttelse av fortrolig knowhow og fortrolige forretningsopplysninger (forretningshemmeligheter) mot ulovlig tilegnelse, bruk og formidling (forretningshemmelighetsdirektivet).

Regjeringen ber i proposisjonen om samtykke til å godkjenne vedtaket i EØS-komiteen.

Gjennomføringen av direktivet i norsk rett vil kreve lovendringer, og Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning er derfor nødvendig etter Grunnloven § 26 annet ledd. Forslaget til ny lov om vern av forretningshemmeligheter gjennomfører direktivet i norsk rett. Det vises til egen innstilling om lovsaken.

Forretningshemmelighetsdirektivet skal sikre et harmonisert vern for forretningshemmeligheter i EØS. Ved å redusere risikoen for at forretningshemmeligheter mister sitt vern som følge av grunnleggende forskjeller i vernenivå innen EØS, skal direktivet tilrettelegge for grenseoverskridende samarbeid og utveksling av forretningshemmeligheter. Direktivet antas samlet sett ikke å

ha vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser, men vil gjøre regelverket enklere tilgjengelig for brukerne. Regelverket antas særlig å ha betydning for nyskapende foretak, spesielt mindre foretak som bygger hele sin virksomhet på et fåtalls innovasjoner eller forretningsideer.

EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av direktivet om forretningshemmeligheter i EØS-avtalen og direktivet om forretningshemmeligheter følger i uoffisielle norske oversettelser som trykte vedlegg til proposisjonen.

Nærmere om direktivet

EU vedtok 8. juni 2016 direktiv (EU) 2016/943 om beskyttelse av fortrolig knowhow og fortrolige forretningsopplysninger (forretningshemmeligheter) mot ulovlig tilegnelse, bruk og formidling. I EU har det ikke tidligere vært harmoniserte regler om vern av forretningshemmeligheter. Formålet med direktivet er å styrke foretakenes konkurransekraft og å gi bedre forutsetninger for innovasjon og kunnskapsoverføring på det indre markedet. Direktivet harmoniserer reguleringen av tre sentrale spørsmål for forretningshemmelighetsvernet: hvilke opplysninger som er forretningshemmeligheter, hvilke handlinger som utgjør ulovlig tilegnelse, bruk eller formidling av forretningshemmeligheter (inngrep), og hvilke håndhevs- og sanksjonsmidler som skal være tilgjengelige for innehavere av forretningshemmeligheter.

Artikkel 1 sier at direktivet gir regler om beskyttelse mot ulovlig tilegnelse, bruk og formidling av forretningshemmeligheter. Artikkel 1 nr. 2 og 3 inneholder bestemmelser som avgrenser direktivets anvendelsesområde opp mot en rekke hensyn. Dette gjelder blant annet ytringsfriheten, herunder pressefrihet og medie-

mangfold (nr. 2 bokstav a), opplysningsplikter i nasjonal rett eller EU-rett (nr. 2 bokstav b og c), eller retten til å inngå kollektive avtaler innenfor rammene av EU-retten og nasjonal rett (nr. 2 bokstav d). Artikkel 1 nr. 3 gjør det klart at direktivet ikke skal brukes som grunnlag for å hindre arbeidstakeres mobilitet.

Artikkel 2 gir en definisjon av forretningshemmeligheter som er tilnærmet identisk med definisjonen i TRIPS-avtalen artikkel 39 nr. 2. For å oppnå beskyttelse etter direktivet må opplysningene det gjelder, ikke være allment kjent eller lett tilgjengelig innenfor den krets som vanligvis har befatning med den typen opplysninger, opplysningene må ha en kommersiell verdi fordi de er hemmelige, og det må ha vært iverksatt rimelige tiltak for å holde opplysningene hemmelige. Direktivet inneholder også en definisjon av «krænkende varer» i artikkel 2 nr. 4. Dette er varer som har en design, kvalitet, funksjonalitet, produksjonsprosess eller markedsføring som i betydelig grad drar fordel av ulovlig tilegnelse, bruk eller formidling av forretningshemmeligheter.

Artikkel 3 regulerer hva som skal anses å være lovlig tilegnelse, bruk og formidling av forretningshemmeligheter. Dette omfatter tilegnelse ved selvstendig oppdagelse eller frembringelse (nr. 1 bokstav a), såkalt «omvendt utvikling» der forretningshemmeligheten avdekkes ved undersøkelser av et allment tilgjengelig eller ellers lovlig tilegnet produkt (bokstav b), tilegnelse ved utøvelsen av arbeidstakeres og arbeidstakerrepresentanters rett til informasjon og til å konsulteres etter EU-lovgivning og nasjonal rett og praksis (bokstav c), og tilegnelse ved annen adferd som anses å være i samsvar med god forretnings-skikk (bokstav d). I tillegg til disse fire særskilt angitte tilfellene skal tilegnelse, bruk og formidling være tillatt der dette følger av EU-lovgivning eller nasjonal rett (artikkel 3 nr. 2). Alternativet vil for eksempel omfatte forvaltningens tilgang til og bruk av opplysninger om forretningshemmeligheter i forvaltningssaker.

Artikkel 4 regulerer hva som skal anses å være ulovlig tilegnelse, bruk og formidling av forretningshemmeligheter (inngrepshandlinger). Artikkel 4 nr. 1 pålegger medlemsstatene å sikre at håndhevingsmidler etter direktivet er tilgjengelige for innehavere av forretningshemmeligheter ved inngrep i disse. Hva som utgjør ulovlig tilegnelse, reguleres i artikkel 4 nr. 2. Ulovlig tilegnelse omfatter blant annet det å skaffe seg uberettiget tilgang til og kopiere fysiske dokumenter, elektroniske filer mv. som inneholder forretningshemmeligheter. Det opprinnelige direktivforslaget stilte et krav om forsett eller grov uaktsomhet, men dette kravet ble senere fjernet. Oppstillingen omfattet opprinnelig også straffbare handlinger som tyveri, bestikkelser og bedrageri, men disse ble også tatt ut, blant annet fordi det var en klar forutsetning fra medlemsstatene at direktivet ikke skulle berøre strafferettslige elementer. Ulovlig bruk og formidling omfatter etter artikkel 4 nr. 3 tilfeller der den

som bruker eller formidler en forretningshemmelighet, har tilegnet seg den ulovlig eller brutt en plikt til å bevare fortrolighet om eller til å begrense bruken av forretningshemmeligheten. Etter artikkel 4 nr. 4 er tilegnelse, bruk og formidling også ulovlig dersom mottakeren visste eller burde ha visst at opplysningene er mottatt fra noen som ikke var berettiget til å bruke eller formidle forretningshemmeligheten. Etter artikkel 4 nr. 5 skal det også være ulovlig å produsere, tilby, markedsføre, importere, eksportere eller lagre varer som utgjør inngrep dersom vedkommende som utfører disse handlingene, visste eller burde ha visst om inngrepet.

Artikkel 5 gir regler om unntak og fastsetter i hvilke tilfeller bruk av håndhevingsmidler etter direktivet ikke skal kunne benyttes. Dette gjelder når den påståtte tilegnelsen, bruken eller formidlingen av forretningshemmeligheten skjer som følge av utøvelse av ytrings- og informasjonsfriheten (bokstav a), varsling (bokstav b), nødvendig informasjonsdeling mellom arbeidstakere og deres representanter (bokstav c) eller for andre legitime formål (bokstav d).

Artikkel 6 nr. 1 pålegger medlemsstatene en generell forpliktelse til å sikre det internrettslige grunnlaget for nødvendige tiltak, prosedyrer og rettsmidler mot ulovlig tilegnelse, bruk eller formidling av forretningshemmeligheter. Nr. 2 oppstiller generelle krav til utformingen av disse. Artikkel 7 nr. 1 slår fast at håndhevingsmidlene etter direktivet skal anvendes på en måte som er proporsjonal, som unngår at det skapes hindringer for legitim handel i det indre marked og som gir sikkerhet mot misbruk. Etter nr. 2 stilles det krav om sanksjoner mot uberettigede søksmål om ulovlig tilegnelse, bruk eller formidling av forretningshemmeligheter.

I artikkel 8 gis regler om frister for fremming av alle typer krav etter direktivet. Det overlates til medlemsstatene å bestemme fristens utgangspunkt og under hvilke omstendigheter det skal skje fristavbrudd, men etter bestemmelsen kan fristens lengde ikke overstige 6 år.

Direktivet har regler i artikkel 9 om beskyttelse av forretningshemmeligheter under rettslige prosesser om ulovlig tilegnelse, bruk eller formidling av forretningshemmeligheter. Det kreves at medlemsstatene sikrer at personer som blir kjent med forretningshemmeligheter i slike rettssaker, ikke kan bruke hemmeligheten eller formidle den. I tillegg kreves det etter nr. 2 at det er en mulighet for retten til å gjennomføre spesifikke tiltak mot spredning av opplysningene, blant annet i form av begrensninger på personkretsen som får adgangen til dokumenter (bokstav a) og rettsmøter (bokstav b). Det er likevel slik at minst én fra hver av partene samt prosessfullmektigene må gis tilgang (nr. 2 siste avsnitt), og at en ikke-konfidensiell versjon av rettslige beslutninger i sladdet form kan gjøres tilgjengelig for andre utenfor en slik begrenset gruppe (bokstav c).

I tillegg inneholder direktivet artikkel 10 til 13 bestemmelser om håndhevingsmidler mot inngrep i forretningshemmeligheter, blant annet midlertidig forføyning, forbudsdom og tiltak som skal bøte på følgene av inngrep eller forebygge nye inngrep. Istedenfor å gi forbudsdom kan retten gi tillatelse til fortsatt bruk mot rimelig vederlag i tilfeller der inngriperen opprinnelig har vært i god tro. Direktivet har også bestemmelser om erstatning og vederlag for inngrep i forretningshemmeligheter i artikkel 14, og publisering av dommer i artikkel 15, samt om sanksjoner i tilfeller der avgjørelser om å pålegge handle- eller unnlatelsesplikter ikke etterleves, i artikkel 16.

Direktivet oppstiller ikke krav til straffesanksjonering av inngrep i forretningshemmeligheter.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsunn Lyngedal, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Guro Angell Gimse, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til at EØS-komiteen 29. mars 2019 vedtok å endre EØS-avtalen vedlegg XVII (opphavsrett) ved å innlemme europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2016/943 av 8. juni 2016 om beskyttelse av fortrolig knowhow og fortrolige forretningsopplysninger (forretningshemmeligheter) mot ulovlig tilegnelse, bruk og formidling (forretningshemmelighetsdirektivet).

Komiteen viser til at Justis- og beredskapsdepartementet i proposisjonen ber om samtykke til å godkjenne vedtaket i EØS-komiteen og legger samtidig frem et forslag til ny lov om vern av forretningshemmeligheter. Det vises til egen innstilling om lovsaken.

Komiteen viser til at forslaget innebærer en styrking av vernet for forretningshemmeligheter og skal

gjøre det enklere for innehaveren av hemmeligheten å håndheve sine rettigheter.

Komiteen viser til at forretningshemmelighetsdirektivet skal sikre et harmonisert vern for forretningshemmeligheter i EØS. Komiteen viser videre til at direktivet ikke antas å ha vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser, men vil gjøre regelverket enklere tilgjengelig for brukerne. Komiteen viser til at det i proposisjonen bemerkes at regelverket vil ha særlig betydning for nyskapende foretak, spesielt mindre foretak som bygger hele sin virksomhet på et fåtalls innovasjoner eller forretningsideer.

Komiteen bemerker videre at journalistisk virksomhet, herunder medienes innsamling og bruk av opplysninger, ligger i kjerneområdet for ytringsfrihetsvernet. Tilegnelse, bruk og formidling av forretningshemmeligheter som dekkes av vernet i Grunnloven § 100, EMK artikkel 10 eller SP artikkel 19, vil som under gjeldende rett følgelig ikke anses som rettsstridige handlinger og dermed ikke utgjøre inngrep i forretningshemmeligheter etter det lovforslaget.

Komiteen viser til at den er av den oppfatning at innføring av forretningshemmelighetsloven ikke er ment å skulle endre pressens rett til innsyn i forhold til det som gjelder etter dagens lovregulering.

Komiteen viser for øvrig til proposisjonen.

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer slutter seg til næringskomiteens utkast til innstilling til Prop. 5 LS (2019–2020) og har ingen ytterligere merknader.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 91/2019 av 29. mars 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/943 (forretningshemmelighetsdirektivet).

Oslo, i næringskomiteen, den 13. februar 2020

Geir Pollestad

leder

Margunn Ebbesen

ordfører

